

חק לישראל – פרשת וישב יום ג'

- (ב) רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקד עליכם את כל עונתיכם: (ב) לחוד בכון אתרעיתי מכל זרעית ארעא על כן אסער עליכון ית כל חוביכון:
 (ג) הילכו שנים יחדו בלתי אם נועדו: (ג) היהכון תרין כחדא אלהין אם אודמנו:
 (ד) הישאג אריה ביער וטרף אין לו היתן כפיר קולו ממענתו בלתי אם לכד: (ד) הינהום אריה בחורשה ועידה לית ליה הירים בר אויון קליה ממרבוועתיה אלהין אם אחד:

רש"י

- (טז) ערום ינום וגו' – ערטילאי זלח כלי זיין:
 (ז) רק אתכם ידעתי – אהצתי ואתם פשעתם כי על כן וגו', ורבותינו דרשוהו לכל אחר במסכת עכו"ם:
 (ג) הילכו שנים יחדו – שאתם אומרים לנביאים לך תנבאו כלום הנביאים מתנבאים מלכס אלח א"כ נטוו כלום דברים נעשי' אלח ע"פ דרכם. זלתי אם נועדו – אלח א"כ קבעו מועד ללכת יחדיו למקום פלוני:
 (ד) הישאג אריה ביער וטרף אין לו – כשאריה אחז טרף דרכו לשאוג ואינו שאוג
- אלח א"כ וכך וכן הוא אומר (ישעיה ה) ישאג ככפירים ונהום ויאחז טרף וכן (ישעיה לא) כאשר יהגה הכפיר והאריה על טרפו. הישאג אריה – הוא נבוכדנאצר, ד"ר הנביאים מדמין את רוח הקודש הזכר עליהם לשאגת אריה כמו שאמרו למטה אריה שאג מי לא יירא וכאן זה פירוש הדוגמא היזכר רוח הקודש צפי הנביאים לדבר דבר מאת הקב"ה לרעה אלח אם כן הפורענות נגזר מלפניו זהו הטרף, היתן הקב"ה קולו לדבר קשה זלתי אם לכד אתכם צמוקס עון:

כתובים – משלי ח יז-כא

- (יז) אני אהביה (אהבי) אהב ומשחרי ימצאנני: (יז) אנא רחמא רחמי ואלין דמקדמין לי ישכחנני:
 (יח) עשר וכבוד אתי הון עתק ועדקה: (יח) עתרא ויקרא דילי ממונא ומזלא ועדקתא:
 (יט) טוב פריי מחרוץ ומפז ותבואאתי מפסוף נבחר: (יט) טבין פריי מן דהבא סנינא ומן דהבא אובריזין ועללתי מן סניא גביא:
 (כ) בארח עדקה אהלך בתוך נתיבות משפט: (כ) בארחתא דעדקתא מהלכא אנא בגו שבילי דינא:
 (כא) להנחיל אהבי יש ואצרתיהם אמלא: (כא) דאורית לרחמי שניא סגיאתא וסימתהון אמלא:

רש"י

- (יז) אהב – כמו אהב. אהבי – אהביה כתיב אמר הקב"ה אני אהביה של תורה אהב, זו (כא) להנחיל אהבי יש – יש אתי נחלה רבה:

חק לישראל – פרשת וישב יום ג'

משנה – יבמות פרק ט'

(א) יש מתרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן, מתרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן, מתרות לאלו ולאילו, ואסורות לאלו ולאילו, ואלו מתרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן, כהן הדיוט שנשא את האלמנה ויש לו אב כהן גדול, חלל שנשא כשרה ויש לו אב כשר, ישראל שנשא בת ישראל ויש לו אב ממזר, ממזר שנשא ממזרת ויש לו אב ישראל, מתרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן:

רע"ב – (א) יש מותרות. כהן הדיוט שנשא אלמנה – והוא הדין בתולה, שהרי כשמת נעשית אלמנה. ונקט אלמנה משום דבעי למיתני סיפא כהן גדול שנשא אלמנה:

(ב) ואלו מתרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן, כהן גדול שקדש את האלמנה ויש לו אב כהן הדיוט, כשר שנשא חללה ויש לו אב חלל, ישראל שנשא ממזרת ויש לו אב ממזר, ממזר שנשא בת ישראל ויש לו אב ישראל, מתרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן. אסורות לאלו ולאילו, כהן גדול שנשא את האלמנה ויש לו אב כהן גדול או כהן הדיוט, כשר שנשא חללה ויש לו אב כשר, ישראל שנשא ממזרת ויש לו אב ישראל, ממזר שנשא בת ישראל ויש לו אב ממזר, אסורות לאלו ולאילו. ושאיר כל הנשים מתרות לבעליהן וליבמיהן:

רע"ב – (ב) כהן גדול שקדש את האלמנה – אכל נשאה נתחללה צביאתו ואסורה לבעל וליבם:

(ג) שניות מדברי סופרים, שניה לבעל ולא שניה ליבם, אסורה לבעל ומתרת ליבם. שניה ליבם ולא שניה לבעל, אסורה ליבם ומתרת לבעל. שניה לזה ולזה, אסורה לזה ולזה. אין לה לא בתבה, ולא פרות, ולא מזונות, ולא בלאות, והולד כשר וכפין אותו להוציא. אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, בת ישראל לנתין ולממזר, יש להן בתבה:

מיניה עיקר כתובה, לתנאי כתובה ככתובה דמי: ולא מזונות – אין כריך לומר שאינו חייב לזון אותה בעודה תחתיו, דהא בעמוד והולא קאי, אלא אפילו הלך למדינת הים ולותה ואכלה לא משלם, דאילו באשה כשרה אם לותה ואכלה חייב הצעל לשלם, שהמלוה תובע אותה מה שהלוה לה והיא תובעת לבעלה, דדוקא דמי שפרנסה שלא בדרך הלואה אמרינן בכתובות הלכה כחנן דאמר מי שהלך למדינת הים ועמד אחד ופרנס את אשתו הגיח מעותיו על קרן הצבי דכיון שבשכיל בעלה פרנסה ולא הלואה לה כלום

רע"ב – (ג) שניה לבעל ולא שניה ליבם – אם אמו של בעל ולא של יבם, כגון אחים מן האב ולא מן האם: אין לה כתובה – מנה ומאתים שהם עיקר כתובה הוא דלית לה לשניה, אבל תוספת יש לה: ולא פירות – אין משלם לה פירות נכסי מלוג שאכל שלה, ואע"ג לפירות תקינו רבנן תחת פרקונה וזו אין חייב לפדותה ללא קרינן בה ואותבינך לי לאינתו ולפיכך היה ראוי שישלם לה מה שאכל מפירות נכסי מלוג שלה, אפילו הכי קנסוה רבנן ללא תגבי מיניה פירות שאכל בתנאי כתובה, כי היכי דקנסוה ללא תגבי

חק לישראל – פרשת וישב יום ג'

למזונותיה בחיי בעלה, אין חייב הבעל לשלם למלוה. ובלאות נמי יש להן, שחייב להחזיר מה שצלה ואצד מנכסי מלוג שלהן. והגוי מילי כשהכיר בהן, אצל לא הכיר בהן אין להן לא כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות, אצל יש להן תוספת ובלאות לאיתנהו בעינייהו. והאי דשניות אין להן כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות ולאמנה לכהן גדול גרושה וחלואה לכהן הדיוט וכו' יש להן כתובה ופירות ומזונות ובלאות, לפי שהללו מדברי סופרים ורכיכים חזוק, והללו מדברי תורה ואין רכיכים חזוק. ובפרק אלו הן הלוקין מוכח דחלואה לכהן גדול לאוריייתא היא. ואע"ג דחלואה לכהן הדיוט היא מדברי סופרים, עשאורה כשל תורה לדין זה:

(ד) בַּת יִשְׂרָאֵל מְאָרְסָת לַבְּהוֹן, מְעַבְרָת מִבְּהוֹן, שׁוֹמְרֵת יָבֵם לַבְּהוֹן, וְכֵן בַּת בְּהוֹן לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בְּתֵרוֹמָהּ. בַּת יִשְׂרָאֵל מְאָרְסָת לַלְוִי, מְעַבְרָת מִלְוִי, שׁוֹמְרֵת יָבֵם לַלְוִי, וְכֵן בַּת לְוִי לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בְּמַעֲשֵׂר. בַּת לְוִי מְאָרְסָת לַבְּהוֹן, מְעַבְרָת מִבְּהוֹן, שׁוֹמְרֵת יָבֵם לַבְּהוֹן, וְכֵן בַּת בְּהוֹן לַלְוִי, לֹא תֹאכַל לֹא בְּתֵרוֹמָהּ וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר:

בבית הגרנות יבואו לחלוק לבת ישראל אחר שנתגרסה מלוי שאין הכל יודעין שבצביל בעלה היו מחלקין לה, לפיכך גזר ר"מ שלא תחלוק אשה בבית הגרנות אפילו בת כהן ובת לוי. והא דתנן בת לוי המאורסת לכהן וכו' לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר, הוא הדין אפילו נשואה, ומשום רישא דתני בת ישראל המאורסת לכהן דהתם דוקא מאורסת שאת היתה נשואה תאכל, תנא נמי בסיפא גבי בת לוי מאורסת:

(ה) בַּת יִשְׂרָאֵל שֹׁנֵסֶת לַבְּהוֹן, תֹּאכַל בְּתֵרוֹמָהּ. מִתּ, וְלֹא הֵימְנוּ בֵּן, תֹּאכַל בְּתֵרוֹמָהּ. נֶסֶת לַלְוִי תֹאכַל בְּמַעֲשֵׂר. מִתּ, וְלֹא הֵימְנוּ בֵּן, תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. נֶסֶת לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל לֹא בְּתֵרוֹמָהּ, וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. מִתּ, וְלֹא הֵימְנוּ בֵּן, לֹא תֹאכַל לֹא בְּתֵרוֹמָהּ וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. מִתּ בְּנֵה מִלְוִי, תֹּאכַל בְּתֵרוֹמָהּ. מִתּ בְּנֵה מִבְּהוֹן, לֹא תֹאכַל לֹא בְּתֵרוֹמָהּ וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר:

רע"ב

בלחמו, קרי ציה יאכילו. וכל זמן שבנה קיים מאכילה בתרומה: נשאת ללוי – אחר שילדה

למאן קא תבע, היא לא לותה והבעל לא ביקש ממנו שיפרנסה הלכך מורה הוא דעבד, אצל אם הלוה לה, חייב הבעל לשלם אם היא כשרה, ואם היא מן השניות אינו חייב לשלם: ולא בלאות – אם נשתמש הבעל בנכסי מלוג שלה עד שצלו אינו חייב לשלם, דסד"א הואיל ואין לה כתובה אם אכל הבעל נכסי מלוג שלה חייב לשלם מה שאצד ובלה מהם, קמ"ל דקנסוה רבנן שלא ישלם הבעל הבלאות. אצל מה שימנא מהן קיימים נוטלתן: אלמנה לכהן גדול וכו' – יש להן כתובה ופירות דמשלם להן הבעל פירות שאכל מנכסי מלוג שלהן. ומזונות יש להן שניזונות מנכסיו, ודוקא לאחר מיתה, אצל בחייו אין כופין אותו לזונן, דהא קיימי עליה בעמוד והולא. ואם לותה אחת מהן

רע"ב – (ד) לא תאכל בתרומה – כדתנן בפרק אלמנה לכהן גדול, העובר והיבס והאירוסין פוסלין ולא מאכילין: לא תאכל במעשר – כולה מתניתין ר"מ היא דאמר מעשר ראשון אסור לזרים, ואינה הלכה: בת כהן ללוי לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר – הכי קאמר, אין חולקין תרומה ולא מעשר בבית הגרנות לא לבת כהן ולא לבת לוי, גזירה משום גרושה בת ישראל שהיא אסורה לאכול במעשר, ואם יחלקו לאשה מעשר

(ה) מת וזה ממנו בן תאכל בתרומה – דכתיב (ויקרא כ"ז) ויליד ביתו הם יאכלו

חק לישראל – פרשת וישב יום ג'

מכהן: אוכלת במעשר – ולא בתרומה, ואף על גב דיש לה בן מכהן, להדלח הוא לא זרה: מה ולה ממנו בן אוכלת במעשר –

(ו) בת בהן שְׁנֵי שָׂאֵת לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בְּתְרוּמָהּ. מִת וְלָהּ הַיָּמֵנוּ בָּן, לֹא תֹאכַל בְּתְרוּמָהּ. נְשִׂאֵת לְלֹוֹי, תֹאכַל בְּמַעְשֵׂר. מִת, וְלָהּ הַיָּמֵנוּ בָּן, תֹאכַל בְּמַעְשֵׂר. נְשִׂאֵת לְבִהוֹן, תֹאכַל בְּתְרוּמָהּ. מִת, וְלָהּ הַיָּמֵנוּ בָּן, תֹאכַל בְּתְרוּמָהּ. מִת בְּנֵה מִבְּהוֹן, לֹא תֹאכַל בְּתְרוּמָהּ. מִת בְּנֵה מְלֹוֹי, לֹא תֹאכַל בְּמַעְשֵׂר. מִת בְּנֵה מִיִּשְׂרָאֵל, חוּזְרֵת לְבֵית אָבִיהָ. וְעַל זֹ נֶאֱמַר, (ויקרא כב) וְשָׂבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ בְּנִעוּרֶיהָ מִלְּחָם אָבִיהָ תֹאכַל:

גמרא – יבמות דף כ"א ע"א

אמר רבא רמזו לשניות מן התורה מנין שנאמר כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ האל קשות מכלל דאיכא רכות ומאי נינהו שניות ומאי משמע דהאל לישנא דקשה הוא דכתיב ואת אילי הארץ לקח לימא פליגא דר' לוי דא"ר לוי קשה עונשין של מדות יותר מעונשין של עריות שזה נאמר בהן אל וזה נאמר בהן אלה אל קשה ואלה קשה מאל גבי עריות נמי הא כתיב אלה ההוא למעוטי מדות מכרת אלא מאי תומרייהו הני אפשר בתשובה הני לא אפשר בתשובה רב יהודה אמר מהכא ואזן וחקר תקן משלים הרבה ואמר עולא א"ר אלעזר קודם שבא שלמה היתה תורה דומה לכפיפה שאין לה אזנים עד שבא שלמה ועשה לה אזנים ר' אושעיא אמר מהכא פרעהו אל תעבר בו שטה מעליו ועבור אמר רב אשי משל דר' אושעיא למה הדבר דומה לאדם משמר פרדס משמרו מבחוץ כולו משתמר משמרו מבפנים שלפניו משתמר שלאחריו אינו משתמר והא דרב אשי בדותא היא התם שלפניו מיהא משתמר הכא אי לאו שניות פגע בערוה גופה רב כהנא אמר מהכא ושמרתם את משמרת עשו משמרת למשמרת אמר ליה אביי לרב יוסף הא דאורייתא היא דאורייתא ופירשו רבנן כל התורה נמי פירשו רבנן אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא:

רש"י על הגמרא

זמן שלא הוליד ממזר יפרוש הימנה ויתחרט אצל מדות גזל את הרבים הוא ואינו יודע למי יחזיר ואע"ג דקיימא לן יתקן בהם כרכי רבים לאו תשובה מעלייתא הוא: ואזן – לשון אזנים צית אחיזה כדאמר בעירובין לימד דעת את העם לאגמרה בסמיני טעמא ואסברה דדלמי גמר מילתא ממילתא והזכיר

כי את כל התועבות האל – גבי עריות כתיב ומשמע התועבות הקשות: מכלל דיש רכות – וקלות מהן ואסורות: אלה – במדות כתיב כי תועבת ה' כל עושה אלה כל עושה עול ומדקאמר יותר משל עריות מכלל דהא לאו קשה הוא: הכתיב אלה – מכל התועבות האלה ונכרתו: עריות אפשר בתקנה – כל

חק לישראל – פרשת וישב יום ג'

על דברי סופרים כדכתיב ויחר מהמה בני הזהר הזהר בדברי סופרים יותר מדברי תורה וגזר על השניות: אזנים – של קופה לחחוז בן הקופה ומשמרת של תפול ה"נ ע"י שניות מתרחקין מן העריות: פרעהו – הגילהו לאיסור והוסף עליו כדי שלא תעבור זו כמו גדל פרע: ושמרתם את משמרתם – גבי עריות כתיב:

זוהר – וישב דף קפ"ז ע"א

תא חזי, פתיב, (ישעיה מה) לא תהו בראה לשת יצרה, דקודשא בריה הוא בגין דא עבד ליה לבר נש פדקא יאות פדאמרו. וקודשא בריה הוא עבד טיבו עם עלמא. תא חזי, מה פתיב, (בראשית כה) ויוסף אברהם ויקח אשה ושמיה קטורה, רזא דנשמתא אתת לאתתקנא כמלקדמין:

תא חזי, ההוא גופא מה פתיב, (ישעיה נג) ויי חפץ דכאו החלי אם תשים אשם נפשו יראה זרע יאריה ימים וחפץ יי בידו יעלה. ויי חפץ דכאו, האי קרא אית לאסתכלא ביה, אמאי חפץ בגין דיתדפי. אם תשים אשם, אם ישים אשם מבעי ליה, מאי אם תשים. אלא לנשמתא אהדר מלה. אי ההיא נשמתא בעיא לאתתקנא פדקא יאות, יראה זרע. בגין דההיא נשמתא אזלת ושאתת ואיהי זמינא לאעלא בההוא זרע דאתעסק בה בר נש בפריה ורביה, וכדון יאריה ימים. וחפץ יי דא אורייתא בידיה אעלה:

תא חזי, אף על גב דבר נש אשתדל באורייתא יממא וליליא, ומקוריה ומבועיה קיימא ביה למגנא, לית ליה אתר לאעלא לפרגודא. והא אתמר דבירא דמיא אי ההוא מקורא ומבועא לא עאל ביה, לאו איהו באר, דבירא ומקורא, כחדא אינון, ורזא חדא איהו, ואוקימנא:

פתיב, (תהלים קכז) שוא לכם משכימי קום מאחרי שבת אוכלי לחם העצבים כן יתן לידיו שנה. תא חזי, כמה חביבין אינון מלי דאורייתא. דכל מלה ומלה דאורייתא אית ביה רזין עלאין קדישין. והא אתמר דבר ירב קודשא בריה הוא אורייתא לישראל, כל גניזין עלאין קדישין בלהו ירב להו (וכלהו) באורייתא, וכלהו אתיהיבו להו לישראל בשעתא דקבילו אורייתא בסיני:

תא חזי, שוא לכם משכימי קום, אלין אינון יחידים דאשתכחו, דלאו אינון דבר ונוקבא פדקא יאות, ואקדמן בצפרא לעבידתיהו. כמה דאת אמר, (קהלת ד) יש אחד ואין שני וגו' ואין קץ לכל עמלו. מאחרי שבת. מאחריין נייחא, כמה דאת אמר, כי בו שבת. בגין דאתתא לגבי בר נש איהי נייחא לגביה ודאי:

אוכלי לחם העצבים, מאי לחם העצבים. דכד בר נש אית ליה בגין, ההוא נהמא דאכיל, אכיל ליה בחדוה וברעותא דלבא. וההוא דלית ליה בגין,

חק לישראל – פרשת וישב יום א'

ההוא נהמא דאכיל איהו נהמא דעציבו. ואלין אינון אוכלי לחם העצבים ודאי:

כּוּן יתּוּן לידּוּ שְׁנָה, מאי יתּוּן לידּוּ, דא הוא דמקוריה מברּה, דקודשא ברּיך הוא יְהיב ליה שינּה בההוא עלמא כּמה דאתּ אמר, (משלי ג) וּשְׁכַבְתָּ וְעָרְבָה שְׁנָתְךָ. בגין דאית ליה חולקא בעלמא דאתּי. בגין דההוא פר נש שכיב ויתתני בההוא עלמא דאתּי כדקא יאות:

הלכה – הרמב"ם הלכות תלמוד תורה פ"ו

(א) כל תלמיד חכם מצוה להדרו ואע"פ שאינו רבו שנאמר מפני שיבה תקום והדרת פני זקן זקן זה שקנה חכמה ומאימתי חייבין לעמוד מפניו משיקר ממונו בארבע אמות עד שיעבור מכנגד פניו:

(ב) אין עומדין מפניו לא בבית המרחץ ולא בבית הכסא שנאמר תקום והדרת קימה שיש בה הידור ואין בעלי אומניות חייבין לעמוד מפני תלמידי חכמים בשעה שעוסקין במלאכתן שנאמר תקום והדרת מה הידור שאין בה חסרון כיס אף קימה שאין בה חסרון כיס ומנין שלא יעצים עיניו מן החכם כדי שלא יראהו עד שלא יעמוד מפניו שנאמר ויראת מאלהיך הא כל דבר שהוא מסור ללב נאמר בו ויראת מאלהיך:

(ג) אין ראוי לחכם שיטריח את העם ויכוין עצמו להן כדי שיעמדו מפניו אלא ילך בדרך קצרה ומתכוין שלא יראו אותו כדי שלא יטריחן לעמוד והחכמים היו מקיפין והולכין בדרך החיצונה שאין מכיריהן מצויין שם כדי שלא יטריחום:

מוסר – מספר חרדים דף מ"ו ב'

כּשם שצריך להתחזק לקבוע דירתו בארץ ישראל כּוּן למעלה מזה צריך להתחזק לקבוע רוב יומו ולילו בבית הכנסת ובבית המדרש יראה לו מרגוע ומנוח ושמחה כּדאמרו החכמים בתי כנסיות ובתי מדרשות פּרדס הצדיקים ומאסר הרשעים. ראוי לכוּן להטעים לאביו ולאמו מטעמים כּאשר אהבו וקל וחומר לאבינו שבשמים שראוי לנו להסתכל בתורתו אשר הורנו ולעשות בחבה כל אשר חפץ ואהב. והנה חובב שיקום יצירו חצות לילה להתבודד עמו בדבקות לשגס מתנינו לעשות כּכה ויהיה מרגוע לנפשנו ושמחה רבה. וכן מצות הצדקה וכן כל מצוה ומצוה בשמחה גדולה יותר משמחת גן עדן כי מה לנו מן הזמן אם לא רצונו אשרי המתאמץ באהבה וזריזות לרצותו. דע כּן אדם כי כל יום הבא לקראתך הוא נסיון חדש לך שפך אמרו רבותינו זכרונם לברכה בכל יום ויום מתחדש יצרו של אדם עליו לכוּן מתחלת כּניסת היום השפם והערב לביתו של המלך והתחנן לו שיהיה בעזרה בצרת נסיונה שלא תכעיסנו תפנס לשלום ותצא לשלום. וכן בתחלת השבוע כּמו שסדרו בהבדלה הבאים לקראתנו לשלום חשוכים מכל חטא ופשע וכו' וכן בתחלת החדש וכן בתחלת השנה ועל זה נאמר (משלי כ"ח) אשרי אדם מפחד תמיד: